

Η Β' Βουλγαρική Κατοχή στην Ανατ. Μακεδονία, 1916 - 18

ΜΙΑ ΜΙΚΡΗ «ΟΔΥΣΣΕΙΑ» ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΜΗΡΙΑ!

Τα μαρτύρια των Νικησιανιωτών και των άλλων Ελλήνων της Ανατ. Μακεδονίας στη Βουλγαρία εξιστορεί με δραματικό τρόπο ένας από τους ομήρους της Νικήσιανης, ο Πασχάλης Κ. Ράντσιος σε έμμετρη μορφή, με ένα ποίημα 59 τετράστιχων! Ο δυστυχής όμηρος βρήκε τη δύναμη ακόμα και στις μέρες της σκλαβιάς τους στη Βουλγαρία να καταγράφει κρυφά σε ποιητική μορφή όσα τρομερά περνούσαν ο ίδιος και οι συμπατριώτες του, σημειώνοντας ονόματα των τυράννων τους, τοποθεσίες και τις καθημερινές απάνθρωπες συνθήκες που βίωναν. Το ποίημά του το ολοκλήρωσε στη Νικήσιανη μετά την επιστροφή του από τη Βουλγαρία (μέσα στο 1919 - 1920) και 64 χρόνια αργότερα δημοσιοποιήθηκε σε ένα μικρό βιβλίο που εξέδωσε ο γιος του Τριαντάφυλλος με τίτλο «Ο καθένας τους ήτανε και μια ιστορία» (1984 - Εκδόσεις «Γνώση» - ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ, 5).

Ο τίτλος που έδωσε ο βασανισμένος όμηρος στο ποιητικό του έργο ήταν «*Τα πάθη της Ανατολικής Μακεδονίας υπό των βαρβάρων Βουλγάρων από της 16ης Αυγούστου 1916 έως της 20ής Σεπτεμβρίου 1918*».

Αναδημοσιεύουμε ενδεικτικά μερικά τετράστιχα (διατηρείται η ορθογραφία του κειμένου του αιμνήστου Πασχάλη Κ. Ράντσιου):

«Μας πήραν που τα σπίτσια
δίχως καμιά ετία
νύχτα μας σικόσανε
μας παν στη Βουλγαρία

Αφίσαν γυνέκαις και πεδγιά
κι απ' τον θεό ζητούνε σωτηρία
και μας τους άνδραις άλλος
μας κάμα(ν) εξωρία

Άλλους στύλανε στη Σόφχια
άλλους δε στη Νιομπρουτσις
εις το Βήδεν και στο Πράχοβο
και στο λομ και τζουμαγιά

Μας ζορίσανε και μας
στο Καρναπάτ μας πάνε
εκεί για να δουλεύουμε
και μερικούς να τους πεθάνονε

Με τον κασμά στον ώμο
με κοντακιές στη ράχη
ο τσίσοβοις μας πηγέν
να κάνομαι χαντάκη

Τρία κολοκίθκια
μες στα καζάνια βράζουν
τρεις χιλιάδες άνδρες
με κίνα να χορτάσουν

Ήχε και μια βρυσούλα
μόν και μοναχή
μα τρεις χιλιάδες άνδρες
πιχος πρώτα για να πι

Μας πήγαν στη Σερβία
εκεί να εργασθούμε
πελότσια και δραβέρτσες
γρεντζές να πελεκούμα

Μας ήρθε και χειμώνας
βροχές κακοκαιρία
και τον θεό παρακαλούσαμε
να κάμ' καλοκαιρία

Δίχως παπούτσια μίναμε
ξεπόλη και γιμνοί
δεν είχαμε προστάτη,
για να μας λυπηθή

Η πάχνη μία πιθαμή
κι ο Δούναβης παγόνη
και στις Σερβίας τα βουνά
βρισκόμεθα ακόμη
Δόσματος Δέσποινα Μαρία
δόσματος δύναμη μεγάλη
διότι ο αντίχρηπος
θα μας κτηπήση πάλι

Φτάνομε στη Βράτνα
στο έρημο το δάσος
και το κατάλημά μας ήτανε
μέσα σε δυο βράχους

Εκεί στους βράχους στα βαθχιά
εκεί τόχου συντάξει (σ.σ. το ποίημα)
σε μια σπιλιά στα σκοπινά
κανείς να μην κυτάξη

Σαράντα χιλιάδες ήμασταν
μέσα στη Βουλγαρία
ούτε το έν τρίτον έμεινε
απ' τη δουλιά κι απ' αγριπνία

Κι αφτοί που έχουν ζήση
άχρηστοι θα μένουν
και κάθε ώρα και στιγμή
τον θανάτον τους περιμένουν

Άλλος το πόδι έχασε,
άλλος το ένα μάτι,
στο κόστιβαρ, και Κίτσεβο
στο λομ και Καρναμπάτ

Ακούσ(τ)ε και σης η Έλληνες
που ήσθε στην Αθήνα
τι υποφέρουν τα πεδγιά μας
και πεθαίνουν απ' την πείνα...»

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ
ΤΗΣ ΝΙΚΗΣΙΑΝΗΣ
ΠΑΓΓΑΙΟΥ

Η ιστορική έρευνα της Βάσως Ευαγ. Μώραλη (Δημοσιογράφου, τ. Δικηγόρου) θα δημοσιευτεί σε 13 συνέχειες στο Κόσμο της Τετάρτης

ΕΙΔΙΚΗ ΑΦΙΕΡΩΣΗ

Η ιστορική αυτή Εισήγηση αφιερώνεται:

- στη μνήμη των μαρτύρων προγόνων μας της Ανατ. Μακεδονίας -και ιδίως στους προγόνους συγχωριανούς μου (Νικησιανιώτες και Νικησιανιώτισσες), που βρήκαν φρικτό θάνατο ή βασανίστηκαν από τους Βουλγάρους στις τρεις βουλγαρικές Κατοχές στον 20ό αιώνα, αλλά
- και στη μνήμη του ακάματου ερευνητή και συλλέκτη τεκμηρίων της Ιστορίας της Ανατ. Μακεδονίας αιμνήστου *Νικολάου Ρουδομέτωφ* (ιδρυτή και πρωτεργάτη του *Ιστορικού και Λογοτεχνικού Αρχείου Καβάλας*) για το ανυπολόγιστης αξίας εθνικό έργο που πρόσφερε επί δεκαετίες στον τόπο μας.

ΒΑΣΩ ΕΥΑΓ. ΜΩΡΑΛΗ

Τριαντάφυλλος Ράντσιος

Ο ΚΑΘΕΝΑΣ ΤΟΥΣ
ΗΤΑΝΕ
ΚΑΙ ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΗ» ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ, 5

(Πηγή: Αρχείο Γέροντος Νικόδημου (Ράντσιου) Αγιοπαυλίτη)

Από το απλοϊκό, πλην όμως πολύτιμο, αυτό ποιητικό έργο μαθαίνουμε πως κάποιες σπάνιες φορές δινόταν στους ομήρους η άδεια να επιστρέψουν για λίγες μέρες στον τόπο καταγωγής τους! Όπως αναγράφει σε μερικά τετράστιχά του ο Πασχάλης Κ. Ράντσιος, του δόθηκε αναπάντεχα μια τέτοια άδεια μιας εβδομάδας τον Μάρτιο του 1918, με αποτέλεσμα να βρεθεί για λίγο στη Νικήσιανη (17 -23 Μαρτίου) -την οποία, όπως αναφέρει, βρήκε έρημη καθώς όλος ο εναπομείνας πληθυσμός της (γυναικόπαιδα και ηλικιωμένοι) έλειπε ολημερίς ή και για μήνες ολόκληρους στις αγαραίες των Βουλγάρων. Επίσης, σημειώνει την φοβερή έλλειψη τροφίμων και τους θανάτους των συγχωριανών του ακόμα και στους δρόμους από την πείνα, που θάβονταν χωρίς παπά -αφού όλοι οι κληρικοί της Ανατ. Μακεδονίας (όπως προαναφέραμε) είχαν επίσης εξοριστεί στη Βουλγαρία!

Το εν λόγω βιβλίο (που είναι εξαντλημένο) είχε την καλοσύνη να φέρει εις γνώση μου και να μου αποστείλει το σύνολο των τετράστιχων ο συγχωριανός μου *Αγιορείτης Γέροντας Νικόδημος Αγιοπαυλίτης* (κατά κόσμον Ράντσιος).